

Stockholm 2016-05-04

Strålsäkerhetsmyndigheten
171 16 Stockholm

Diarienum: SSM2014-1921

Remissvar

SveMin har fått möjlighet att lämna synpunkter på Strålskyddsmyndighetens förslag till införande av strålskyddsdirektivet (2013/59/EURATOM) i svensk lagstiftning.

SveMin är en branschförening för gruvor, mineral- och metallproducenter i Sverige och representerar ca 40 företag med totalt 13 000 anställda. Synpunkterna i detta svar har tagits fram i samverkan med gruv- och mineralföretagen (framförallt LKAB, Boliden och Dragon Mining Sweden AB).

Radon finns som naturligt förekommande ämne i vår svenska berggrund och vid malmbrytning i gruvindustrin är det oundvikligt att bryta i områden där radon förekommer och frigörs. Halten radon varierar mycket kraftigt i en och samma gruva och det är mycket svårt att i förväg beräkna var det kan förekomma högre halter. I SveMins remissvar fokuserar vi på de avsnitt som handlar om radon på arbetsplatser.

Problemet med att förhöjda halter radon kan förekomma vid gruvbrytning är känt sedan lång tid tillbaka och gruvföretagen har väl utarbetade rutiner för att kontrollera att arbetstagarna inte utsätts för nivåer över dagens hygieniska gränsvärden från Arbetsmiljöverket. Radonhalten kontrolleras regelbundet med periodiserade mätningar, både personburna exponeringsmätningar och fasta mätpunkter. Om en anställd uppnår Arbetsmiljöverkets gränsvärde för totalexponering för ett år så sker omedelbart en omplacering till arbetsuppgifter ovan jord.

Strålskyddsmyndighetens konsekvensutredning

I konsekvensutredningen i Strålskyddsmyndighetens förslag nämns inte gruvbranschen och de konsekvenser som förslaget kommer att innebära för branschen om förslaget till ny strålskyddslag införs. SveMin anser att Strålskyddsmyndighetens konsekvensutredning är undermålig och måste kompletteras med en utredning angående de tekniska svårigheterna med bland annat ventilation och de stora ekonomiska konsekvenserna förslaget skulle innebära för gruvindustrin.

I en gruva är ventilationssystemet mycket komplicerat och dimensionerat för både stora mängder tilluft och frånluft. Ventilationssystemet dimensioneras hela tiden om i samband med att gruvan expanderar. Gruvföretagen har idag optimerat ventilationen i princip fullt ut och det är inte tekniskt möjligt att öka ventilationen till de nivåer som skulle krävas. En kraftig ökning av luftflödet skulle sannolikt också skapa andra arbetsmiljömässiga problem. Till exempel skulle bergdamm innehållande kvarts spridas i större utsträckning. Teoretiska beräkningar på utbyggnad av och ökat luftflöde i

ventilationssystemet har gjorts och investeringskostnaderna skulle innebära minst 2 000 Mkr för en större gruva. Till detta tillkommer ökade driftskostnader på ca 350 Mkr/år. SveMin anser att de ekonomiska konsekvenserna inte är försvarbara. Frågan är också hur gruvföretagen ska lösa situationen då tekniska lösningar idag saknas?

Införande av föreslagen lagstiftning kan få konsekvensen att gruvor får lägga ner sin verksamhet.

Strålskyddsmyndighetens förslag på referensnivå och dosgränser för radon

Strålsäkerhetsmyndigheten föreslår att referensnivån för radon sätts till 200 Bq/m³ för både bostäder och arbetsplatser. SveMin anser att det är orimligt att ha samma krav för arbetsplatser där arbetstagare vistas under ett arbetspass (normalt 8 timmar) som för bostäder där personer i vissa fall vistas 24 timmar per dygn. Arbetsgivaren ska enligt arbetsmiljölagen göra riskanalyser och åtgärda eventuella risker. När det gäller exponering av radon som arbetsmiljörisk så kontrollerar redan idag arbetsgivaren, enligt Arbetsmiljöverkets lagstiftning, luftkvaliteten kontinuerligt och omplacerar anställda som riskerar att överskrida årsexponeringen.

I förslaget används många olika begrepp för tillåten exponeringsnivå för radon vilket blir mycket svårt att tolka och förhålla sig till för en arbetsgivare. Till exempel, "årlig effektiv dos" (6 mSv), "referensnivå för radon" (200 Bq), "effektiv dos" (20 mSv) och "ekvivalent dos" (20 och 500 mSv beroende på exponeringsområde på kroppen). Referensnivån är kopplat till verksamheten och dosgränsen är kopplat till en enskild person. I detta sammanhang ställer vi oss också frågan vad Strålskyddsmyndigheten menar med "arbetstagare", är det en enskild arbetstagare eller är det alla arbetstagare på arbetsplatsen?

För att underlätta förståelsen för sambandet och förenkla de komplicerade beräkningarna för att omvandla referensnivå i Bq/m³ till stråldos i mSv och vice versa föreslår vi att en vägledning med en omvandlingsfaktor bör finnas som en bilaga till lagstiftningen. SveMin anser också att referensvärdet på 200 Bq/m³ inte är funktionellt för gruvverksamhet där radonhalten varierar kraftigt beroende på förekomsten av radon i berget.

Medicinska kontroller

I 6 kap 2§ står skrivet om medicinska kontroller och tjänstbarhetsbedömning för sysselsatta i verksamhet med joniserande strålning. Det är otydligt vilka verksamheter som menas. Gäller detta även gruvverksamhet och då även anställda på till exempel gruvbolagens laboratorier som exponeras för mycket låga halter radon?

Tillsynsmyndigheter

I förslaget föreslås att Arbetsmiljöverket utövar tillsyn om den årliga effektiva dosen ligger under 6 mSv och att Strålskyddsmyndigheten utövar tillsyn om dosen ligger över 6 mSv. I gruvverksamhet där halterna varierar från dag till dag anser vi att det är praktiskt omöjligt att inte veta vilken tillsynsmyndighet som är ansvarig.

Idag reglerar Arbetsmiljöverkets föreskrifter arbete då risk finns för radonexponering i gruvverksamhet, föreskrifterna om berg- och gruvarbete, AFS 2010:1, 27§ och hygieniska gränsvärden, AFS 2011:18. Hur kommer Strålskyddsmyndighetens förslag på ny strålskyddslag att påverka nuvarande regler från Arbetsmiljöverket? Hur kommer Strålskyddsmyndighetens förslag på dosgränser och referensnivå att korrelera till dagens hygieniska gränsvärden från Arbetsmiljöverket?

Gruvbranschen har inte bjudits in till samråd vid framtagning av detta förslag. Anmärkningsvärt är också att SveMin, som representant för gruvbranschen, inte finns med i Strålskyddsmyndighetens sändlista för förslaget på ny strålskyddslag. **I det fortsatta arbetet med införandet av en ny strålskyddslag i Sverige vill SveMin tillsammans med våra medlemsföretag, framförallt LKAB, Boliden och Dragon Mining Sweden AB ha en dialog med Strålskyddsmyndigheten.**

Med den problematik som Strålskyddsmyndighetens förslag kommer att medföra för svensk gruvindustri anser SveMin att gruvindustrin generellt ska undantas från föreslagen lagstiftning med hänvisning till att riskerna med radon i gruvindustrin finns reglerat i Arbetsmiljöverkets lagstiftning.

Per Ahl, VD SveMin